Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2015-00620

VNEUS Ruso Henrik(VNK) 15.09.2015

Asia
Yleisten asioiden neuvosto 14.9.2015

Kokous

Ilman keskustelua hyväksyttävien A-kohtien joukossa tehtiin päätös Ukrainan vastaisen toiminnan vuoksi asetettujen henkilö- ja yhteisöpakotteiden listan jatkamisesta puolella vuodella sekä hyväksyttiin arvio EUNAVFOR MED-operaatiosta.

PJ esitteli lyhyesti Luxemburgin pj-kauden ohjelman.

Eurooppa-neuvoston 15-16.10. kokouksen valmisteluissa keskusteltiin muuttoliikeestä. Komissio ajoi vahvasti tekemiään esityksiä ainoana realistisena keinona siihen, että EU kykenee vastaamaan pakolaiskriisiin arvojensa mukaisella tavalla. Useissa puheenvuoroissa korostettiin unionin yhtenäisyyden ja toimien kokonaisvaltaisuuden välttämättömyyttä. Todettiin lukuisia toimintatarpeita, joiden tärkeydestä vallitsee yhteinen näkemys.

Korostettiin samana päivänä pidettävän OSA-neuvoston kokouksen merkitystä sekä vielä lokakuun OSA-neuvoston järjestämistä ennen Eurooppa-neuvoston kokousta. Ajatuksia ylimääräisestä Eurooppa-neuvoston kokouksesta ja/tai UMIt+SMIt –jumbokokouksesta esitettiin muutamissa puheenvuoroissa, mutta nämä eivät ainakaan välittömästi saaneet laajempaa tukea.

Lisäksi todettiin että Eurooppa-neuvostossa Ranska informoi Pariisin ilmastokokoukseen valmistautumisesta.

Yhteisen ohjelmoinnin käsittely jäi erittäin lyhyeksi. Komissio korosti pyrkivänsä EP:n ja neuvoston tasapuoliseen kohteluun työohjelmaa valmistellessaan, ja toivoi neuvostolta aktiivisuutta. Aihe on tärkeä myös toimielinten välisen sopimuksen osalta. Keskustelua asiasta ei kuitenkaan syntynyt. Komission vuoden 2016 työohjelmaan on tarkoitus palata lokakuun YAN:ssa

1. Asialistan hyväksyntä

Hyväksyttiin. PJ toivotti tervetulleiksi YANn uudet osallistujat DK, ES, FI, SK, GR ja LT.

2. A-kohtien luetteloiden hyväksyntä

Hyväksyttiin. Näihin sisältyi päätös Ukrainan koskemattomuuden, suvereniteetin ja itsenäisyyden vastaisen toiminnan vuoksi langetettujen henkilö- ja yhteisöpakotteiden jatkamisesta puolella vuodella. Lisäksi hyväksyttiin mm. arvio ehtojen täyttymisestä EUNAVFOR MED-operaation siirtymiseksi operaation toisen vaiheen ensimmäiseen osaan.

3. Luxemburgin puheenjohtajuuskauden työohjelma

PJ kertoi lyhyesti 12. puheenjohtajuuskautensa ohjelman. LU on hyvin sitoutunut eurooppalaiseen integraatioon ja arvoihin, ja näkee roolinsa sillanrakentajana ja kompromissien etsijänä. LU pyrkii edistämään kansalaisten ja liike-elämän etujen hyväksi tasapainoisesti eri kokonaisuuksia kuten investointeja, kilpailukykyä ja kestävää kehitystä. EMUn kehittämistä käsitellään, lähtökohtana viiden presidentin raportti. Unionissa tarvitaan paluuta talouskasvuun, ja budjettikuria että sosiaalista Eurooppaa. Muuttoliike-aihekokonaisuuden käsittely on pj-kauden suurin haaste ja siinä tarvitaan yhteinen vastaus. Edistystä on jo saavutettukin, ml. sisäisten siirtojen, uudelleen sijoittamisen ja palautuspolitiikan saroilla. Tämä ei riitä, monilla muilla toiminta-alueilla edetään myös ja on saavutettava edistystä. Komission muuttoliikettä koskevat uuden esitykset ovat pj-maalle tervetulleet. Ylimääräinen OSA-neuvosto käsittelee asioita tänään eikä puheenjohtajan aikomuksena on mennä yksityiskohtiin YANssa, mutta tärkeitä aiheita ovat myös mm. hotspotien kehittäminen ja takaisinottosopimukset sekä ulkosuhteissa Vallettan huippukokous ja Länsi-Balkanin konferenssi.

Ei käytetty muita puheenvuoroja.

4. Päätöslauselmat, lausunnot ja päätökset, jotka Euroopan parlamentti hyväksyi istuntojaksollaan Strasbourgissa 6.-9.7.2015

Otettiin tiedoksi. PJ kiinnitti huomiota TTIP-päätöslauselmaan, jonka neuvosto on huomioinut.

5. Eurooppa-neuvoston 15.–16.10.2015 valmistelu

PJ kysyi näkemyksiä lokakuun Eurooppa-neuvostoa koskien ja totesi välittävänsä ne Eurooppa-neuvoton pj. Tuskille.

Komissio totesi muuttoliikkeen olevan epäilemättä dominoiva aihe lokakuun Eurooppa-neuvostossa. On vastattava kasvavaan ajatteluun, jonka mukaan Eurooppa ei kykene hoitamaan tilannetta. Tämä on mediassa vallitseva näkökulma. Vain EU voi osoittaa luulon vääräksi. Ulkorajat ovat valvonnassa ja sotapakolaisille kyetään antamaan turvapaikat. Toisen väärän luulon mukaan olisi vain avattava ulkorajat; Eurooppalainen yhteiskuntamalli ei kestäisi sellaista epäjärjestystä. Väärä luulo on myös se, että jäsenmaat voisivat toimia yksin. Edes isoimmat jäsenmaat eivät voi toimia yksin. On vain löydettävä yhteisiä ratkaisuja; se on lähestymistapa mitä komissio esittää. Tarkoitus on etsiä kaikille jäsenmaille hyväksyttäviä ratkaisuja, ne eivät voi perustua siihen että asiaa ei saataisi hoidettua sen paremmin kuin siihenkään että ulkorajat avattaisiin.

Minkään jäsenmaan ei pidä kuvitella voivansa toimia yksin, lähettäen ongelmaa eteenpäin toiseen jäsenmaahan. Rajoja on hallittava paremmin, tulijat on rekisteröitävä heti, takaisinottosopimukset tarvitaan jotta silloin on edellytykset eivät täyty ja tulija palautetaan, palautukset onnistuvat. Kysymys

ei ole vain humanitaarinen vaan se koskee myös unionin uskottavuutta kansalaistensa keskuudessa. Komissio vetoaa kaikkiin jäsenmaihin solidaarisuuden antamiseksi tulijavirtojen kohteena oleville jäsenmaille, hotspotien nopeaksi kehittämiseksi, Frontexin ja EASOn vahvistamiseksi jne. Komissiolla ei ole loputtomasti keinoja, on löydettävä tarvittavat taloudelliset resurssit, mikä ei tapahdu automaattisesti vaan vaatii aktiivisuutta.

PJ totesi sisäisten siirtojen ja hotspotien välisen tiiviin yhteyden. Yhtä ei ole ilman toista. Solidaarisuutta on työstettävä. Saksa on tehnyt väliaikaisen päätöksen rajavalvontaan liittyen eilen, mutta tätä on edeltänyt satojen tuhansien ihmisten virta.

Seuranneessa keskustelussa vallitsi yhtenäinen näkemys siitä, että tilanteeseen tarvitaan eurooppalaisia ratkaisuja ja asia koskee kaikkia. Julkisuudessa pitäisi välttää toistensa syyttelyä tai korostaa EUn yhtenäisyyden ongelmia, koska se voi vain pahentaa tilannetta entisestään. Toisaalta kukaan ei saa myöskään yrittää väistää sivuun asiasta. Jos pakolaiskriisiä ei hoideta, joudutaan kansalaisten luottamuskriisiin. Useissa puheenvuoroissa todettiin mm. kokonaisvaltaisen suunnitelman, takaisinottoinstrumenttien, hotspotien, ulkorajavalvonnan ja ihmiskaupan/salakujetuken torjumisen tärkeys.

Useassa muussa puheenvuorossa katsottiin, että solidaarisuuden periaate velvoittaa. Todettiin, että sitä tarvitsevilla ihmisillä on oikeus turvapaikkaan.

Muutamassa puheenvuorossa katsottiin, että jäsenmailta ei pitäisi odottaa enempää kuin mihin niillä on kykyä" tai valmiutta. Yhdessä puheenvuorossa katsottiin, että lokakuun Eurooppa-neuvoston tulisi antaa viesti siitä, että EUn absorptiokyvyn raja on tulossa vastaan. Komissio torjui absorptiorajan ajatuksen eurooppalaisia arvoja ja yhteiskuntamoraalia heikentävänä. Eräs katsoi että muuttoliikehaasteen suuruutta tulisi yrittää selvittää/ennakoida. Jäävuoresta on vasta huippu näkyvissä. On oltava kapasiteettia integroida pakolaiset, sitä on kehitettävä, pelkkä vastaanottaminen ei riitä. Jos integroimisessa ei onnistuta, kriisi paisuu uuteen kokoluokkaan jäsenmaiden sisällä, varsinkin maissa joissa on korkea työttömyys.

Esitettiin lähtö- ja kauttakulkumaille annetun avun lisäämistä ml. komission ehdottama Trust Fund. Myös varakkaita Persianlahden maita tulisi lähestyä esittäen niille että ne ottaisivat vastaan enemmän muuttoliikettä.

Suomi katsoi, että muuttoliikekokonaisuutta on hoidettava kokonaisvaltaisesti ml. lähtö- ja kauttakulkumaat ja ihmiskaupan torjunta. Siksi Suomi tukee tehokasta palautuspolitiikkaa ja turvallisten maiden listaa. Hotspotit ovat keskeisiä ja niihin on kohdistettava tarpeeksi resursseja. Tarvitaan vahvaa ulkoista toimintaa kriisialueilla. Ihmiskauppiaat on saatava kuriin kovin toimin, koska se on ainoa keino katkaista kuljetuksia joiden uhrit usein menettävät tulevaisuutensa. Siksi yhteistä toimintaa tarvitaan. Tämä on EUn suurin kysymys tällä hetkellä. Jos emme pysty ratkaisemaan sitä, kansalaisten epäluottamus kasvaa maissamme, siksi on tehtävä yhteistyötä. On tehtävä kokonaisvaltainen suunnitelma ja toteutettava se.

Esitettiin tarvetta tutkia miten turvallisia alueita saataisiin lähelle EUn rajoja.

UMI:t+SMI:t jumbo-kokousta toivottiin joissain puheenvuoroissa ja ylimääräistä Eurooppa-neuvostoa toivottiin yhdessä puheenvuorossa. Toisaalta katsottiin, etteivät ylimääräiset kokoukset ole nyt keskeisiä vaan tulosten saavuttaminen jo valmistelussa olevissa kokouksissa. PJ ei tukenut ajatusta ylimääräisistä kokouksista tässä vaiheessa, vaan keskittymistä tehokkuuteen jo kalenterissa olevissa kokouksissa. Myös KOM katsoi, että yleinen mielipide vaatii välittömiä linjauksia OSA-neuvostossa tänään sekä lokakuun OSA-neuvostossa. Komission mukaan yleiseen mielipiteeseen vaikutetaan toimimalla eikä lisäkokouksia järjestämällä.

Komissio katsoi loppupuheenvuorossaan, että eri esityksiä kritisoivat jäsenmaat eivät ole ratkaisukeskeisiä vaan ajavat omia poliittisia agendojaan. Jos pakolaisia kohdellaan jossain jäsenmaassa huonosti jotta he siirtyisivät muihin jäsenmaihin, eurooppalainen yhteiskuntamoraali on rikkoutumassa. Jos valikoidaan kristittyjä, toimitaan epäkristillisesti. Kaikilla yhteiskunnilla on absorptiorajansa, mutta sen asian painottaminen julkisuudessa veisi eurooppalaisilta poliittisen uskottavuuden.

Muuttoliikekeskustelun lisäksi todettiin, että FR kertoo Eurooppa-neuvostossa Pariisin ilmastokonferenssin valmistelusta.

7. Komission vuotuinen työohjelma ja instituutioiden välinen sopimus paremmasta sääntelystä

PJ kertoi komission pj:n aiekirjeen jaetun 9.9., ja pj Junckerin linjanneen tulevaisuuden haasteita ja tavoitteita myös unionin tila puheessaan. Näitä täydentää komission kymmenen kohdan periaateohjelma. Nämä sisältävät hyödyllistä taustatietoa neuvostolle sen pohtiessa omia painopisteitään vuodelle 2016. Epävirallisessa YAN:ssa käytiin jo alustava näkemysten vaihto, jonka pohjalta komissio sai kuvan neuvoston odotuksista. Nyt on kuitenkin tilaisuus vielä tarkentaa näitä viestejä, jotta komissio voi huomioida myös neuvoston näkemykset varsinaista työohjelmaa valmistellessaan.

Komissio painotti tasapuolisen valmistelun olevan tärkeä tavoite; nyt halutaan kuulla neuvoston palautetta, jotta komissio voi valmistella työohjelmansa tasapuolisesti, kuullen yhtä lailla EP:ia ja neuvostoa. KOM toiveena on myös, että neuvottelut toimielinten välisestä sopimuksesta, johon ohjelmointi kiinteästi liittyy, saadaan päätökseen vuoden loppuun mennessä. Tähän liittyen KOM antoi erityistä kiitosta pj-maalle ja neuvoston sihteeristölle, jotka ovat tehneet erinomaista työtä. Yhteisen ohjelmoinnin suhteen KOM lähtökohta on, että perustamissopimuksia on kunnioitettava, ja tasapuolinen suhde EP:n ja neuvoston kesken varmistettava, mikä tarkoittaa että neuvoston otetta yhteisten painopisteiden valmistelussa on vahvistettava. Komission sisäiseksi haasteeksi TImmermans nosti priorisoinnista kiinni pitämisen; monet Junckerin komission suurista lainsäädäntöhankkeista ajankohtaistuvat vuonna 2016, mutta "joulukuusiajattelulle" ei tämänkään jälkeen saa antaa periksi. 10 painopistettä on tarkoitettu ohjaamaan koko kautta, ja tästä halutaan pitää kiinni.

8. Suomen edustajat

Kokouksessa Suomea edustivat ulkoasiainministeri Soini ja valtuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	muuttoliike, YAN Yleisten asioiden neuvosto, toimielinten väliset suhteet
Hoitaa	**SM, VM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, STM, TEM, TK, TPK, UM, VNK, VTV, YM